

(Թուարկեալ) անուանց ու բառից մեկնութիւն-
ները՝ նոյն կարգաւ, միայն մէկ երկու տեղ մեզմէ
խորհրդածութիւն մ'աւելցրեն յով:

1. Իս-գո-մի-ն-ը մեկուկ յառարձն ընթալալ
(յարձակել, զարնել) բայով, ուսումի՝ «Ծարձակել »
եւն: Մէքն շէնք կրնար շամօմալ բլլալ. յառա-
րէնք բարդ բառ եւլ (շնք) եւ յալալ նմանով,
զարնել) իսկ ընլ մասիւնի-ր ար շէք Տառաւիճ արդի
զարնէննն պէն, շի կրնար թ. զարնել (Կ. Ք.)
Դոսիսհայ պոռաւալ ընլ գտնուով, այլ ալ իւր պո-
ռալ եւլաւով, մինչ ճիւլ ձեւն եւ ընլ, եւն: — 2.

Հայերդուքն էլ ինչ է: Առաջինը՝ բուն տնունը՝ Ասոր-
հասանից՝ Šaris (խառը, Աստղիկ) գիր ու գուռը՝
Հայերին ասող իր մկնոր ընծիքն է, առաջ պայման
կազմումս՝ ինչպե՞ս գրեցիք ետքը՝ «Աստուածասորդ»
են: — «Խնիր» որ ասա յաճախ իր Հանդիպիկ
հարսանագրով իրենց մեկ էր իր նշանակել՝ «որդի»
էր մկնն Հին երանեան իս (ձնանել, սերել) ար-
հասանի, որան ճշգրտություն ընծիքն է առնալու: —
3. Բարեգիր, որան առաջին մանն է՝ բարեգա: —

«բարձր» յն. *pergamon* են: «Բարձր, բարձր» որ
բնի շատ ամեն խելով մէջ իր գաւառի, բնիկ Տայ
Հոբսշման բուն *բարձր բարձր* որոշ են. (տե՛ս
Hübschmann, Arm. Gram., 392 – 93.) Եւայրի
մէջ իր համարով բնիկ կանոնն ու (տե՛րիկ, տե՛րիկ)
Բարձր ճանաչող թէ՛ն լու՛ կամ՝ ու՛ մերը համարում
ենք *Burguna* տեղւոյ՝ մանուսանք թէ՛ մէհնենի՝ որ
հարաւորաւոր, ստանալ համարելով, բուն Սէյրի հետ
Բարձր ճանաչող՝ սեղան՝ կամ՝ բարձր մանկեղն – 4.

Սիդի, «կրկին», «գարձեալ» իմաստով կը մեկնուի իբրբ = «վեր-ս-դի-ն» բառին արմատայն. թէ զվերսայն նոր ժամանակի կազմութիւն է (Հմտ.

«Կրտսեր» եւն) ընդունելի է անշուշտ: — 5. Սիբուռնի ուրիշ արձանագրութեանց մէջ խորունկի մէկէն առ համամասութեամբ, յն. ՇՐՄԱՅ (կանգնել, գնել եւն), հայերէն՝ նստաւել, սոդղ-սոլել, երանանքի astu, պրոպ. hastis (էտութիւն, խաղալ) : — 6. խորունկին՝ սաղարիս զից անդունելն:

ժառթո՞ւ (ցից Գանգեհլ, Խաշեհլ), Կարծեմք շատ
 խնդրական: Յունարէն ժառթո՞ւ (ցից, Խաշեհլ) հայ-
 երէն «սուտար», բառին դը համեմատի (տե՛ս
 Hübschmann, 493), եթէ արմատական է. վասն
 զի յունարէնք Թոշիւ (Կանգեհլ) արմատին յա-
 ճա՞ք կը բերեն:

Փակեղք մեր այս տեսութիւնը, կրկին յայտա-
նեցավ մեր ակնյայտութիւնը՝ գործը լիակատար
հրաշապօրուած տեսնելով: Այն ատեն միայն կա-
րելով պիտի ըլլայ՝ րօմանդակ աշխատարկութիւնն
զկայ որոշ գաղափար մը կ'ազմէ եւ քննչին
հրաշկարութիւնը՝ մեր առ մի մշգրտել: Գործըն-
կեցէ՛ չըլլայ ամեն միասնաբ. ին ընդունելով, իւր
կարեւոր արգելիքը պիտի ունենայ ըստ երեւու-
ելիքի, եւ յուսովն իր ունելլ լաւ բախտի արժա-
նանայ մեր Սոցիալական Իտալական Էմանուէլ:

4. B. 3.

U S G U I R U I U I

ՅԻԺԱՏԱԿ ՄԸ ԱՄՏՏԵՐԳԱՄԻ ՀԱՅ ԳԱԳ-
ԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Երկու երեք ամիս յառաջ Նիկոմիդիա գանուելով, հոն առիթ ունեցայ սեղանաւոր
 Կառնանս Իֆէնսիոի քով տեսնելու, Վաստեր-
 դամի Նախի հայդաղթականութեան մէջ թան-
 քագրին յիշատակը, զոր կրտսերն է Իֆէնսիոի
 սիրալիքը հաւանութեամբը զր փութամեծութեան
 ցրնիւ Հնապեա Վաստիայի Իմփերդոնքերուն:

Այս յիշատակն է՝ օսկի միտալ մը, որուն
ճշգրտատիպ պատկերն է հոս դրուածը (էջ 21)։

Չուա ոսկի է եւ ձուաձեւ, որոն մեծ տրամագիծն է՝ մօտ $3\frac{1}{8}$ հարիւրորդամետր, փոքրը՝ $2\frac{1}{8}$ հարիւրորդամետր, իսկ թանձրու- թիւնը՝ գրեթէ 2 հազարորդամետր: Առուցուած է գեղեցիկ ոսկի շքանակի մէջ, որ վրան ունի բերեք զառ զանգի, վիզէ կախուելու յարմար, ամրոցը կր կոչէ՝ իրը 25 կրամ:

Ունի երկու էջ, զոր իրարմե որոշելու համար հոս կ'անուանեմ Ա. եւ Բ., Այս էջերուն վրայ կան խորհրդաւոր շատ սիրուն նկարներ եւ հայերէն գրութիւններ, բոլորն ալ ձարտարաբանստ դրուագեայ:

Ա. Հջին վրայ շուրջանակի կը կարգադուռի,
ԲՀՅՄԻ ԲՐԱՆԿԻ ԱՌԴԱՆԱԾԱՆԵՐ ԸՆԴՈՒՄԵՐԻ ՎԱՃԻԿԱՆ,
ԵՆԵ՛Ղ ԸՅՍ ԹՈՒՐԿՆԵՐ 1727 ՈՐ ԸՅԺԻՄ ԿՆՑ ՅԱՄԱՏ-
ԴՐԱՅՐ 1742:

“Մանրէի՛նք Մասերն: Երբէ՛ք Ալիքսանն Անապատքն ըն-
թացանայն:”

«Յնալ այս ինստիտուտ 1727-ը յոյժ իայ յԱմ-
բերգաւ 1742»»⁶

Այս յիշատակագրութենէն զատ սոյն
էջին վերեւը կայ իշխանական թագ մը խաչով.
կենդրոնին վրայ կը տեսնուի աշխարհ, վրան
Գառն Աստուծոյ կանգնած դրօշակիր, զոր
բարձրէն կը լուստարէ նորածագ ծաճանչագեղ
տրեւը:

Գառն Աստուծոյի գլխակողմը կայ սիրտ
մը, որուն վրայէն սերմեր վար կը ցանուին.
յետակողմը դարձեալ սիրտ մը՝ որուն վրայ
բուսած է շուշան ծաղիկ ցորուն մը:

Սերմնատփիւռ սրտին քով կանգնած է
վատասկաւոր երիտասարդ մը, որ աջովը հայելի
մ'ունի ազդրին վրայ եւ ձախովը կշիւտ եւ կուրծ-
քին վրայ. Աշխատութիւնն է այս:

Շուշանակիր
սրտին քովը կանգ-
նած է գեղանի
կոյս մը որ երկու
ձեռքով դափնի
պսակ մը նետելու
կ'ըլլայ. վարձա-
տրութիւնն է այս:
Աշխատութեան
պատկերին վրայ
գրուած է՝ խո-
ւն ԳՈՒՆԻՐԻՆ:

Առաջին էջ:

վատկերին վրայ՝ ԵՒԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆ. ու եր-
կուքին ոտքերուն տակը՝ ՅԱԼԹԵ ԱՄԻ:

«Խաչն Եւսեփն է Եւսեփն Եւսեփն Եւսեփն Եւսեփն»

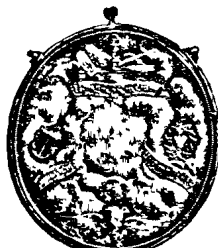
Բ. Էջին ճիշդ կեդրոնին վրայ կը տեսնուի՝
թէ եւս փոքր ինչ աւրուած՝ խաչելութեան նկար
մը ծաճանչաւոր եւ ամպածածուկ, վերեւը սուրբ
սկիհը, խաչն ու տասնաբանեայ պատուիրանք,
որոնց ներքեւը կը կարգացուի ՄԱՔՈՒՐ ՀԱՆԱՏ.
Խաչելութեան մէկ կողմը ամպերու մէջէն կ'եր-
եւի խարիսիս մը, տակը ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՅԱՏ

գրութեամբ, մէկ կողմն ալ սիրտ մը պսակի
մէջ առնուած, ներքեւը ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՐ
գրուած, եւ ասոնց ամենուն ստորոտը՝ հրեշ-
տակ մը թխուտարած, որ ամպերու մէջ կը
սաւառնի. Զատնեականութիւնն է սա:

Խորհրդաւոր են այս ամէն պատկերները,
քանի՜ վեհմ, քանի՜ սրբազան անոնց վերտառու-
թիւններն ու խրատները, զորս նշանաբան առ-
նողը բնաւ չի խաբուիր եւ կ'ունենայ ամենակերպ
յաջողութիւն արտասուազ հովտիս դժուարին
պայքարներուն մէջ:

Կըսուի թէ՛ Մահտեսի Մասեհ, որուն
մեծահամբաւ հարուստ վաճառական մը ըլլալը
գիտնք պատմութենէ, իւր ամէն մէկ զաւակին
անունովը շինել տուած է եղբիւր այսպէս անան-
ձին միտաշներ, զորս անոնց խելահաս եղած ժա-

մանակը կուրծ-
քեքնին կը կախէ
նշեր, պատուի-
րելով՝ որ ջանան
միշտ ունենալ,
Մահտէ հաւատ,
հաւատարմութեան յոյժ,
հաւատարմութեան, եւ
խելնց բոլոր գոր-
ծերուն մէջ՝ խելն-
հաւատ եւ հաւա-
տարմութեան:

Երկրորդ էջ:

Կը ցուցնի՜ շատ,
որ այս սիրուն բայց նաեւ խորհրդաւոր մի-
տալը ներկայացնելով հանդերձ՝ չեմ կարող
աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններ գրել այս
մասին, եւ ըսել թէ դարուկէս հնութիւն ունե-
ցող ոսկին ինչպէս ծամբորդած եկած է նիկո-
միդիա, Կոստանտին Իֆէնտիսի քով՝ Կոստանտին
Իֆէնտիս կը պատմէ, թէ ինքը զայն ժառան-
գած է իւր հօրմէն, որ ատենօք գնած է եղբիւր
Արմաշ գաղթող ուխտաւորէ մը:

Միտալին տէրն է, ինչպէս կը կարգանք
վրան, հաւատի՛ Մահտէ՛ սրբի Ալէքսան, Անապատցի՛
յորջորջեալ, որ ծնած է քրիստոսի 1727ին, եւ
1742ին կը բնակէր յԱմասերդաւ, 15 տա-
րւած եղած ատենն իսկ ունենալով արդէն վա-
ճառական տիրոջոր: Չունինք աւելի տեղեկու-
թիւն այս անձի մասին. Հ. Ղեւոնդ Ալեշանի
ընդարձակ Սեփականի մէջ հաղիւս անգամ մը
կը հանդիպինք այս անունան. Ալեքսանդր սրբի

* Միշտ այս ոսկի միտալին մէկ կապարեայ
օրինակն ալ կայ Միտալանութեան թանգարանը, որուն
նկատմամբ Հ. Սիմոն Վ. Անտոնեան սա ծանոթու-
թիւնը գրած է. «Կապարեայ գաղափար ոսկի միտալի,
որ գտնուէր ի հալէլ առ հայազգայ ուսման յաման
1867-1869» Սպասքն ծրարող միտալի մը կապարեայ
օրինակն ալ կը գտնուի մեր քովը, որուն ընթերցումն
է. Ա. Կողմ «Յակոբշանի որդի յօսան տոսմ Խաչ-
դարանց պաշտօնական ծնաւ Զուղայ յայս թուական
1710, որ արժմ կայ յԱմսերդաւ 1740: Խոնտութիւն
եւ առաքնութիւն յաղթ ամենայնի» Բ. Կողմ «Մա-
քուր հաւատ — հատարտուն յոյս — կատարեալ սէր:
Amsterdam 1757»

ԵՄԻԱ.

1 Անապատ է գիւղ Սիւրբաւան (Գոշթան): Սի-
ւական էջ 319:

